Eduskunnan talousvaliokunnalle

Valtionneuvoston selonteko teollisuuspolitiikasta (VNS 1/2025)

Suomen Yrittäjät kiittää mahdollisuudesta kommentoida valtioneuvoston selontekoa teollisuuspolitiikasta.

1. Toimintaympäristön muutokset haastavat päivittämään teollisuuspolitiikkaa.

Nykyisessä maailmanpoliittisessa tilanteessa markkinoiden toimivuutta painottavan politiikan rooli on pienentynyt ja protektionismi sekä valtiontukien merkitys teollisuudelle ovat kasvaneet. Siksi nyt oli oikea aika analysoida Suomen teollisuuspolitiikkaa.

Yrittäjien mielestä Suomi ei voi kilpailla valtiontuilla vaan mahdollisimman hyvällä toimintaympäristöllä, jonka avaintekijöitä ovat vakaus, vapaus, oikeusvaltio, puhdas ja kohtuuhintainen energia, reilu kilpailu sekä yrittäjäriskiin kannustaminen ja siitä palkitseminen.

2. Selonteko korostaa liikaa suuria ja keskisuuria yrityksiä

Haastamme valtioneuvoston selontekoa muutamien johtopäätösten osalta. Ensinnäkin uusi teollisuuspolitiikka korostaa mielestämme liian paljon suuria ja keskisuuria yrityksiä. Kuitenkin tutkimusten mukaan radikaalimmat innovaatiot syntyvät pienemmissä yrityksissä (alle 10 henkilön).

Mikäli teollisuuspolitiikalla painotetaan pääosin keskisuurin ja suuria yrityksiä, riskinä on, että pienemmin yritysten kasvupotentiaali heikkenee ratkaisevasti. Suuri haaste on juuri siinä vaiheessa, kun pieni yritys haluaa skaalata itsensä teollisen tuotannon mittaluokkaan ja tarvitsee 1-5 miljoonaa euroa rahoitusta teollisen mittakaavan tuotantolinjan pystyttämiseen.

Petteri Orpon hallitus hyväksyi esimerkiksi 9.1.2025 puhtaan siirtymän teollisten investointien tukiohjelman. Mikäli haluaa tukien piiriin, tukikelpoisten kustannusten on oltava vähintään 30 miljoonaa euroa. Olisiko aivan yhtä hyviä investointeja esimerkiksi 5 miljoonan euron investoinnit, joita olisi useampia?

3. Osaako valtio päättää menestyvistä toimialoista?

Valtioneuvoston teollisuuspolittiinen selonteko korostaa Yrittäjien mielestä liikaa valtion roolia teollisuuspolitiikan muotoilijana ja päättäjänä. Valtio haluaa päättää, mitkä ovat tärkeät teollisuuspolitiikan toimialat ja yritykset. Yrittäjien mielestä yrittäjät ottavat riskin ja yrittäjät ovat ensisijaisia päättäjiä.

Tiedämme, että hyvinkin monella toimialalla löytyy menestyviä yrityksiä. Yrittäjyydessä on kyse osaamisesta, motivaatiosta ja riittävistä pääomista. Nykyaikana – kiitos digitalisaatioon – pienikin yritys voi olla vientiyritys ja toimia globaaleilla markkinoilla.

Lisäksi suuri joukko yrityksiä toimii vientiyritysten arvoketjuissa, vaikka niiden omat asiakkaat ovat Suomessa toimivia yrityksiä. Siksi on kriittistä vahvistaa kaikkien näiden yritysten toimintaedellytyksiä eikä fokusoida vain perinteisiin vientiyrityksiin.

Suomen pitäisi enemmän arvostaa hyvinkin monilla toimialoilla toimivia yrityksiä, jotka kasvavat vakaasti ja kestävästi. Valtion teollisuuspolitiikan tavoitteessa korostuu liiaksikin nopeasti kasvatettava vienti, vaikka pääpaino pitäisi olla kasvussa. Kun yritys kasvaa ja tulee vakavaraisemmaksi, Suomen markkina jää hyvin nopeasti liian pieneksi ja kansainvälistyminen tapahtuu joka tapauksessa.

4. Kasvun perusta luodaan kotimaassa

Yrittäjät haluavat sellaisen kotimaisen kasvuympäristön, jossa on vapautta, vakautta, reiluutta, läpinäkyvyyttä ja josta pienikin yritys voi ponnistaa maailmalle. Vaikka Suomi onkin monessa suhteessa mallimaa, aina voi parantaa.

Ensinnäkin kotimarkkinoiden on toimittava nykyistä paremmin yritysten kasvuympäristönä. Joidenkin arvioiden mukaan julkisen sektorin innostus perustaa omia inhouse-yhtiöitä sellaisille toimialoille, joissa on paljon yritystoimintaa, on merkinnyt jopa 10 miljardin euron hankintojen poistumista markkinoilta. Uudessa hankintalaissa on rajoitettava inhouse-yhtiöiden kilpailua vääristävää toimintaa.

Korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten tärkeäksi tulosmittariksi on saatava yritysyhteistyö. Opintopolkuja on joustavoitettava ja toteutettava tutkintoja pienempiä opintokokonaisuuksia. Tärkeä on toteuttaa myös pitkäjänteinen yrittäjyyskasvatuksen ohjelma varhaiskasvatuksesta korkeakoulutasolle saakka.

Yritysten investointien luvitusta pitää ehdottomasti nopeuttaa ja sujuvoittaa. Tarvitsemme tehokasta päätöksentekoa, jossa yhdistyvät nopea palvelu, tehokas luvitus ja nopeat valitusprosessit, vähäinen byrokratia, edullinen puhdas

energia, kiertotalousmallit ja tehokas jätteiden käsittely. Odotamme esimerkiksi uudelta teollisuuspuistokonseptilta paljon.

Nyt poliittisten päättäjien on tarkasti analysoitava, vastaako perustettava valtakunnallinen lupa- ja valvontavirasto näihin haasteisiin. Tämä varmistamiseksi on hyvin nopeasti saatava eteenpäin myös hallitusohjelmassa luvattu lupien enimmäiskäsittelyaika ja sanktiot, mikäli määräaikaan ei päästä.

Itse lupaprosessin nopeuttamisen lisäksi tulisi miettiä myös valitusprosessia. Jos valittaminen tehtäisiin maksulliseksi, voitaisiin välttyä ainakin osasta turhia ja vain kiusallaan viivytystarkoituksessa tehtyjä valituksia. Jos valitus menee läpi, maksu palautetaan eli aiheellisista asioista voisi edelleen valittaa ilman taloudellisia tappioita.

5. Työn ja yrittämisen kannustimet kuntoon

Suomen yksi ongelma on pk-yritysten liian vähäinen kasvuhakuisuus. Yrittäjägallupin mukaan vain 14 prosenttia pk-yrityksistä sanoo, että Suomessa yrittäjillä on riittävästi kannustimia kasvattaa yritystä.

Yrittäjät näkevät tärkeimpinä kasvun kannustimina palkkaamista helpottavan työlainsäädännön, yrittäjyyden arvostuksen ja paikallisen sopimisen lisäämisen. Työlainsäädännön ja paikallisen sopimisen osalta hallitus on tekemässä tärkeitä uudistuksia, jotka vievät asioita oikeaan suuntaan. Uudistuksia pitää jatkaa seuraavalla vaalikaudella.

Tärkeitä tekijöitä ovat myös työvoiman laatu, yhteisöverotus, työvoiman saatavuus, yritysrahoitus, osinkoverotus ja epäonnistumisen hyväksyminen. Osaajien saatavuus on pullonkaulana monilla aloilla. Työperäisen maahanmuuton helpottaminen ja panostaminen kotouttamiseen korostuu tulevina vuosina.

Varsinkin teollisuudessa myös pankkirahoitus nousee tärkeään rooliin. Tällä hetkellä pankkirahoitusta on erittäin vaikea saada yritysten investoinneille, koska vakuusarvot ovat pudonneet voimakkaasti erityisesti kasvukeskusten ulkopuolella ja pankkien halu riskinottoon on vähentynyt.

Rahoituksessa korostuvat myös oman pääoman ehtoiset rahoituskanavat. Pääomasijoitustoiminnan osalta voisi tuoda vahvemmin esille esimerkiksi yksittäisten ihmisten, eläkeyhtiöiden ja säätiöiden mahdollisuuden osallistua VC-toimintaan. Kotimaista omistusta on edistettävä, Monissa maissa näin tehdään ja sitä kautta saadaan todella isoja pääomia kasvattamaan uusia yrityksiä.

Erittäin olennaista on turvata julkiset viennin edistämispalvelut. Pitää ymmärtää, että monelle yritykselle ensimmäinen tuki löytyy paikallisesta elinkeinoyhtiöstä tai nykyisistä Ely-keskuksista (tulevista elinvoimakeskuksista). Kotimaiset Team

Finland palvelupolut on turvattava myös uudessa tilanteessa, jossa osa Business Finlandin kaupallisista osaajista siirtyy Ulkoministeriön alaisuuteen.

Suomessa on selvästi laiminlyöty viennin edistämisessä erityisesti niitä yrityksiä, jotka ovat vasta aloittamassa kasvu- ja vientipolkuaan. Ne tarvitsevat ennen muuta viennin lähipalveluita elinkeinoyhtiöiden, Ely-keskusten ja yrittäjäjärjestöjen kautta. Kasvun julkiset työkalut on oltava kunnossa ja nyt on nopeasti mietittävä korvaavat palvelutuotteet KEHPA-rahoitukselle ja innovaatioseteleille.

6. Nykyisin teollisuus on palveluja

Teollisuus tulkitaan usein liian helposti vain teollisiin lopputuotteisiin. Menestynyt suomalainen teollisuus on tällä hetkellä kuitenkin entistä enemmän palveluja. Nyt tarvitaan entistä enemmän digitalisaation ja tekoälyn integroitumista perinteisiin menestystuotteisiin. Samoin kasvua on onnistuttu luomaan ottamalla aktiivisesti uudemmat verkkokaupan innovaatiot mukaan osaksi myyntiä ja toteuttamalla siellä uusimpia tekoälyn optimointiratkaisuja.

Siksi on tärkeä panostaa myös aineettomaan pääomaan. Pohjimmiltaan menestyksessä on aina kyse yritysten kehittyneestä kyvystä ja tavoista synnyttää uutta arvoa maailmaan. Arvonluonnin ja yritystoiminnan uudella aallolla yhä useampi yritys on oivaltanut, että pelkän taloudellisen ja funktionaalisen arvon luominen ei enää riitä markkinoilla menestymiseen, vaan yrityksen tulisi pyrkiä synnyttämään myös laajaa kulttuurista ja sosiaalista arvoa.

Luovan alan aineeton varallisuus on otettava osaksi teollisuuspoliittista keskustelua. Luovat alat ovat tärkeitä myös viennin näkökulmasta jopa maailmanlaajuisesti. Luovien tavaroiden vienti vuonna 2020 oli globaalilta arvoltaan 524 miljardia US dollaria ja luovien palvelujen vienti samana vuonna globaalisti 1065 miljardia euroa.

Luovien alojen arvostuksen puute tulee konkreettisesti esille niissä tilanteissa, kun yritys tarvitsee toimintaansa vieraan pääoman rahoitusta eli lainaa. Aineeton pääoma ei helposti käy vakuutena rahalaitoksille. On ehkä syytä kehittää valtiotaustaisiin eritysrahoituslaitoksiin parempi luovan talouden rahoitusymmärrys ja luoda malli, jolla aineeton pääoma pystytään näkemään myös vakuutena.

Kunnioittavasti

Suomen Yrittäjät

Harri Jaskari
Johtaja